

נחלת ה'

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' – גליון 66 פרשת שלח תשפ"ב

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים – נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).

דבר העורך

זכות וחובה נעימה עלינו להודות ליהודי נכבד, אשר לב קדוש בקרבו, בעל שאר רוח, אשר מאהבת השכינה וגופה ארץ ישראל - נטל על שכמו לסייע לנו במלאכת הקודש, תהי משכרתו שלמה מעם ה', ויזכה לכל טוב סלה.

גליון זה יוצא בפרשת שלח בה אנחנו קוראים על חטא המרגלים, בתקוה שאכן הוא יסייע סיוע שיש בו ממש לתיקון החטא של מאיסת הארץ, שבוה תלויה הגאולה, וכפי שאומר דוד המלך (תהילים קכ, יז-טו): 'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחנה כי בא מועד. כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו'. ומכאן למדו רבותינו שהדברים תלויים זה בזה; 'שלא יבא עת חנינה לציון - עד שבניה יחמדוה בתכלית החמדה והתשוקה כדי לתקן עוון המאיסה של האבות' [לשונו הזהב של רמ"ד וואלי בפירושו לתהלים (ח"צ עמוד רל)].

מדוע אכן החמירה התורה כל כך בחטא המאיסה בארץ ישראל. עומדים על כך חז"ל בזוהר הקדוש בפרשה שלנו (שלח קס"א, א) ומבארים שכיון שהוציאו שם רע על ארץ הקודש, הרי זה כביכול כמי שהוציאו שם רע על הקדוש ברוך הוא, ומסיים הזוהר ואומר שמתעם זה קינא כל כך הקדוש ברוך הוא על חטא זה, ועמדו כל ישראל להיאבד מן העולם אלמלא תפילת משה.

וביאר שם הגר"א (וילא לוח) שכיון שדברו על הארץ הרי זה כאילו דברו על השכינה שאחזה בשמו של הקדוש ברוך הוא, ולכן קנא הקדוש ברוך הוא, כמו אדם שמקנא לאשתו, וכמו שכתוב (זכריה ט, ט): 'קנאתי לציון קנאה גדולה'.

[ואמנם איך לנו השגה במהות קוב"ה ושכינתו, ורק שהשמש - משל לקוב"ה, והאור המתפשט מהשמש - משל לשכינתו (כמח"ל 'קנאת-ה' לנאות' עמודים עח-פז), וכאשר אנחנו מדברים בענין שארץ ישראל היא גוף, והשכינה היא נשמתה - נמשיך לבראו במשל הנ"ל, שקרני השמש נכנסים ומאירים בתוך הבית, ונמצא שהבית - גוף, וקרני השמש - נשמתו. והשכינה פועלת כל פעולותיה דרך א"י כנשמה שפועלת דרך הגוף (ללא זככות ג, א), וזהו שאמרו (ויקרא כה כד, ז) שכל הברכות והשפע באים מציון].

בדברים האלו טמון יסוד עמוק, והוא מבואר בדברי הזוהר בפרשת נח (פז, א) בביאור הפסוק (תהילים כד, א): 'לה' הארץ ומלואה', ומבאר הזוהר שפסוק זה נאמר על ארץ ישראל, ועליה נאמר 'לה' הארץ', 'מלואה' היא השכינה, שהיא ממלאת את ארץ ישראל.

והדברים מבוארים ביתר ביאור בדברי המהר"ל (הגדה של פסח דברי נגלים עמוד קס"א - כהנ"ל, ד"ה 'לא המתיס יללנו י"ה') וזה לשונו:

וכתיב (איוב יט, טו): 'מבשרי אחזה אלוה'. כי כמו הנשמה שמשפעת כחות רוחניים בגוף על ידי אמצעות הנפש אשר תשכון בגוף - כך הוא יתברך משפיע תמיד כח החיים בארץ על ידי אמצעות שכינתו הקדושה אשר תשכון בארץ.

מעניני הפרשה

ארץ ישראל בתפקידים של שני המשיחים

ויאמר ה' אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על פני בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הפנף פתיל תכלת; והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את פל מצות ה' וצשיתם אתם. (כמלכ טו, לז-לט).

אמר ריש לקיש: כל הנהיר בציצית זוכה ומשמטין לו ב' אלפים וח' מאות עבדים (סנה לז, ט). הגר"א (מומש הגר"א לוח) מקבאר את הענין שבזכות מצות ציצת זוכים לאלפים שמונה מאות עבדים, שהדבר מתחלק בין חוטי התכלת לחוטי הלבן: שבזכות ג' חוטי לבן - זוכים לאלף שמונה מאות עבדים, כי "ציצית" בגימטריא שש מאות. וקרי מזכר ג' פעמים "ציצית" - ובגודל הם אלף ושמונה מאות. ובזכות חוט תכלת - זוכים לאלף עבדים, משום שבתכלת פתוב "ונתנו על ציצת הפנף פתיל תכלת", והנה "פנף" - בגימטריא מאה וחמשים, ו"תכלת" - בגימטריא שמונה מאות וחמשים, ובגודל הם אלף. ולכן מי שזוכה רק לבן ולא תכלת - יהיו לו רק אלף ושמונה מאות עבדים, פדמוכח מכתבי האר"ז"ל. עד כאן תכן דבריו.

ד' רגלי המרפבה - שלשה אבות ודוד המלך

ובכדי לבא בקבור הדברים - נפתח בדברי המשנה (אבות פק"א מט"ה ט):
"על שלשה דברים העולם עומד - על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".
פתובים פאן ארבעה דברים: א. תורה. ב. עבודה. ג. גמילות חסדים. ד. ארץ ישראל - שנהו "העולם שעומד בזכות ג' הדברים", ומרפזו ומשיתו של העולם - היא ארץ ישראל (עו"ק גניזון" - ספני קמ"ל הולמ"ס ספייית, ככ"ז עמוד י"ג).

והם פנגד ד' רגלי המרפבה - שהם אברהם יצחק יעקב ודוד. שמדתו של אברהם - גמילות חסדים. ומדתו של יצחק - עבודה. ומדתו של יעקב - תורה (זוה"ק וילא קטו, ט). ארץ ישראל (עו"ק זכ"ל ע"ה, ט).

וכן רואים בפתוב (ויקרא ט, מז): "ונכתתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואת בריתי אברהם אפזר ויהא אפזר". פאן מנוין ד' רגלי המרפבה, אברהם יצחק יעקב דוד, וכמו שאמרנו: 'מהו והארץ אפזר. אלא להקליל עפם את דוד המלך, שהיא מרפבה עם האבות, והם מעוררים תמיד גאולה לישראל' (זכ"ל כ"ל ט"ו, א). וכן בזהר תדש פרשת תולדות (פ"ה, ט): "והארץ אפזר - ארעא קדישא - סבת דוד".

שפתי ארץ ישראל ודוד המלך - בחינה אחת הו, כי נשמתו של דוד המלך דבקה בשכינה וגופה ארץ ישראל - יותר מכל באי עולם (זכ"ל פ"ט, א), וכמו שכתב רמ"ד וואלי (מלכ"ס עמוד טז): "שירושלים הוא דוד, ודוד הוא ירושלים וכלא רנא תנא, פי נקשרו זה בזה ובבחינה אחת נבחרו שניהם" [וכן ארץ ישראל בכלל ירושלים. זוה"ק וירא קיד].

ד' רגלי המרפבה עובדים ביניהם בשותף פעולה: ג' הרגלים של ג' האבות - תורה עבודה וגמילות חסדים - הם הבונים, והרגל הרביעית של דוד המלך - ארץ ישראל - היא הנבנית, והיא התכלית.

ד' חוטי ציצית - פנגד ד' רגלי המרפבה

וכנגד ד' חוטי הציצית: ג' חוטי לבן - פנגד ג' אבות, שמדתם תורה עבודה וגמילות חסדים. חוט תכלת - פנגד דוד, שמדתו תקון השכינה וגופה ארץ ישראל (זכ"ל פנחס רכ"ה, ט). ועי"ש וילא אור להגר"א.

ואם כן, פמו שבד' רגלי המרפבה, ג' רגלי האבות ומדתם תורה עבודה וגמילות חסדים - בונים את הרגל הרביעית של דוד המלך, שהיא ארץ ישראל.

פך הוא בד' חוטי הציצית, שג' חוטי לבן - בונים את חוט תכלת. ניש לרמזו בשמותם: "לבן" - "פנה לה" פלומר, שהיא בונה לשכינה וגופה ארץ ישראל. "תכלת" - "תכלית" - שהיא התכלית של הבונים. וכמו שאמרנו (זכ"ל פנחס רכ"ה, ט):

"ומצד השכינה [וגופה ארץ ישראל], שהיא עשירית - תכלת שבציצית, היא תכלת של כל הגונים, שהיא תכלית של עשר ספירות, ובו 'מתכל' כל עבודת משפן אהל מועד' (שמות לט, לז), והיא לשון פלה. זהו שכתוב 'יהי ביום פלת משה להקים את המשפן' (כמלכ ז, א). ופרשוהו רבנו, פלת פתוב.

נשוב לדברי הגר"א, שבזכות ג' חוטי לבן - זוכים לאלף ושמונה מאות עבדים. ויש לבאר, שהיא משום שג' חוטי לבן - הם פנגד ג' אבות, והג' אבות הם המשפיעים חיים לבניהם ישראל, ובגלל זה השקר הפתוב בתורה על פבוד אב ואם - הוא אריכות ימים. ולכן בזכות ג' חוטי לבן שהם פנגד ג' האבות - זוכים ל"י מאות עבדים. ובזכות חוט תכלת - זוכים לאלף עבדים. ויש לבאר, משום שחוט תכלת פנגד ארץ ישראל - שהיא בתפקיד של שני המשיחים - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד:

כענין הכתוב (תהילים קג, יט): 'ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה. ואלו הדברים לא יובנו בהשקפה הראשונה, כי הם דברים עמוקים מאד מאד, הפוך בה דכלא בה.

ובאמת הוא דבר פלא, איך השי"ת קושר את השכינה, שהיא הכי רוחנית – בארץ גשמיית, אך התשובה היא שאכן השי"ת מפליא לעשות, וכפי שכותב הרמ"א (או"ח ו, ט): 'ועוד יש לפרש שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי'.

מעשה מובן היטב החומרה שייחסה התורה לחטא המרגלים הנורא, וכפי שכותב כותב רבי משה דוד וואלי (משנה למלך עמוד קלט): ואחר כך הזכיר אליהם הקטרוג הגדול שנתעורר כנגדם בעוון המרגלים, שדיברו לשון הרע על ארץ הקדושה של מטה, וכאילו דיברו על אותה של מעלה [השכינה] - דהא כלא רזא חדא, דא גופא ודא נשמתא.

נסיים בדבריו המיוחדים של אחד מגאוני הדור הקודם, הלא הוא הגאון רבי יחזקאל סרנא זצוק"ל, שמתרפק בערגה גדולה על יופיה וחנה של ארץ ישראל, ובתוך דבריו אנו רואים את היסודות עליהן דברנו, וכך הוא כותב (ללוט יחזקאל חי"ל עמוד כז):

"מי שלא ראה את המקומות היפים בארצנו הקדושה, לא ראה יופי מימינו, הרי לך טבריה שעליה אמרו זכרונם לברכה (מגילה ו, ט) שטובה ראייתה, מה טובה והדורה היא, כי הזמין הקדוש ברוך הוא יחד את הר חרמון עם כתר השלג העשור בו שלא יסור ממנו, ואת הר הארבל הנמוך אבל יפה בקמטיו והדוריו, ותחת מרגלותיהם פרושה הכנרת, ים מיוחד במינו, שכל הימים הם זועמים ומסמלים את גבורתו של מקום, ואילו הכנרת בטבעה היא שקטה, ושלוה נסוכה עליה. וכל ארצנו הקדושה כמה נאה היא, כל דשא, כל עץ, כל פנה וכל אבן, כל מקום שמבטח פונה אליו הוא נפגש בזיו עולמים, ולא לחנם הזמין הקדוש ברוך הוא את כל אלה לפונדק אחד, אלא כדי שימצא האדם שילוב ומזיגה שלמה, ויתגלה לפניו זיוו של 'הדור נאה זיו העולם'.

ולא הרי יופיה של ארץ ישראל כיופיה של חוץ לארץ, כי ארץ ישראל הוא מקום השכינה, חייה הלא הוא קלסתר פניו, 'הדור נאה זיו העולם', ורק אלה אשר עינים להם - רואים את טובתה של ארץ ישראל...".
בברכת התורה, העורך

משיח בן יוסף - עוסק בעקר בחלק הדיו והמלחמה של ארץ ישראל, להקריט ממנה את הגויים, ומשיח בן דוד - עוסק בעקר בחלק הטוב והחסד של ארץ ישראל, לגלות את הטוב הצפון בארץ ישראל הפולקלת את כל הטוב. [וראה עוד נחלת ה' גליון 50].

והנה כתב המגלה עמקות (ויקרא אופו פ"ה, וכן מנצח בכתבי האג"ט), שהמספר אלה רומז לשני המשיחין, שהרי אלה בגימטריא "משיח בן יוסף משיח בן דוד" ["בן דוד" מלא יו"ד, כפי שיהנה לעתיד לבא]. (על כלו פתח דג"ו). ומעשה מביאר שבזכות תכלת - שהיא פגגד ב' המשיחין - זוכים לאלף עבדים.

חוט תכלת - פגגד ב' המשיחין

וכן משמע בזהר (ש"לח), שתכלת היא פגגד שני המשיחין - משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. וזהו משום שמצד אחד פתוח ברעיא מהימנא (זהר ש"לח דף קעה, ט):

"שתכלת היא כסא לבית דוד ותקונו. וזהו פחד מלפני ה' לפחד מאותו מקום. ועל זה וראיתם אתו ונכתם את כל מצות ה'. וזה הכסא שדניו בו דיני נפשות, כמו שפרש"ה, וכל הגונים טובים לתלום, פרט לתכלת, שהוא כסא שעולה בדין הנפשות... מצנה זו מצות ציצית, פוללת תכלת ולבן, [תכלת] - דין [ולבן] - רחמים. [כמו] באש: אש לבנה - לא אוכלת, [אש] תכלת - אוכלת ומשמידה".

מבאר שתכלת בבחינת "כסא דוד". על שם הפתוח (תהלים קכג, ט): "כי שמה לשובו כסאות למשפט כסאות לבית דוד", שזהו משיח בן יוסף - הנקרא "כסא דוד" - משום שהוא המרכבה וההכנה למשיח בן דוד, ועליו נאמר "וכסא דוד עבדה מהרה לתוכה תכין". וכמו שכתב ב"פרי עץ חיים" (שער קעמיקה, פ"ט): "במלת [כסא דוד עבדה] - הנהיר לנו מורי [האר"ז] [ל] מאד לכונן שיהיה ולא ימות משיח בן יוסף, שהוא נקרא 'כסא דוד עבדה'".

ולכן פאן באר הזהר שתכלת הוא מצד הדיו, ולכן גם פן הזהר מבאר פאן ש'תכלת' מלשון "פליון" - שמשמיה ומכילה את הרשעים (ועין זהר פ"טוה טכ, ט-א).

וכמו שפרש רש"י בפרשת ציצית - ש'תכלת' מלשון "שיכול", ששיפלה את כבורות מצרים. "פתיל תכלת. על שם שיכול כבורות, תרגום של שכול תכלא, ומפתם היתה בלילה, וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב".

מאיך בזהר אפרו (זהר ש"לח קעה, ט):

'למדני, תכלת זו היא סוד דוד המלך, וזה חוט אברהם שזכה בו לבניו אחריו. מה זה תכלת? תכלית הכל, ודאי.

ומשמע שתכלת היא בבחינת דוד המלך עצמו, ולא רק "כסא דוד" שהוא משיח בן יוסף, אלא בבחינת משיח בן דוד.

ולכן פאן באר הזהר שתכלת הוא מצד החסד, וכמו שממשיך הזהר שהוא "חוט אברהם", שזה "חוט של חסד", וכמו שאמר (זהר ויקרא כה, ט): "למי שעוסק בתורה בלילה - זוכה ל[חוט אחד של חסד. ומיהו זה? חוט של אברהם".

ולכן גם פן הזהר מבאר פאן, ש'תכלת' מלשון "תכלית הכל", ש'תכלת' מלשון "כל" - שהוא שלמות הטוב וכל ההטבה.

ארץ ישראל, שבת, ציצית - השקולים ככל המצוות - הם אותה בחינה

וכן השבת פגגד ד' רגלי המרכבה הנ"ל, כי המילה 'שבת' מרכבת משני חלקים: 'ש' ו'בת'. 'ש' - כי יש לאות 'ש' שלשה קוים, המרמזים לג' האבות ומדותיהם וכן"ל. 'בת' - זוהי השכינה שהיא בתו של הקב"ה, וזהו 'שבת' - 'ש' המתאחד ב'בת'. שג' האבות מתאחדים בשכינה וגופה ארץ ישראל, ובונים אותה בג' מדותיהם - תורה עבודה וגמילות חסדים (ועין בזה"ט ויקהל קה, ט).

וכנגד זה: ג' חוטי לבן - בבחינת 'ש', והתכלת בבחינת 'בת', ומילא, מצות ציצית בבחינת "שבת".

ולכן גם פן ארץ ישראל בבחינת שבת, וכמו שאמר (הקמט האזר דף טו, ט):

"בארצנו, דא יום שבת" - "ארץ ישראל היא בחינת שבת ממש" (רמ"ד ורלי וקמטו עמוד טז), וכתב החתם סופר (סוף חושני תליו מהדו"ק): "...זבת' חלב ודבש" - ס"ת אותיות 'שבת', כי בכל מאכליה קדשה כמו סעודת שבת".

והוא משום שגם ארץ ישראל היא בחינת 'בת' - שהיא גוף השכינה, והשלמות שלה היא כאשר היא מתפצלת לש' - דהיינו לג' האבות שבונים אותה, וכמו שכתב רבי משה דוד וואלי (דקריים משנה למלך, עמוד י"ב):

"בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב" - ברנא דשכינתא דאתחברת באבקה בין בבחינת גופה בין בבחינת גשמתה, שנתנה אליהם בשלמות.

והרי לנו שציצית השקולה ככל המצוות - פגגד ארץ ישראל השקולה ככל המצוות, וכנגד שבת השקולה ככל המצוות.

'ויהי בני ישראל במדבר וימצאו איש מקלש עצים ביום השבת...'. (פמקד טו, לט), נסמך לו פ'ששת ציצית.

ובאר הרמב"ן:

ואחר פן (פסקוק לט) צנה במצות ציצית - ש'יזכרו בו המצוות פלן, ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצוות.

פלומר, הטעם לסמיכות פרשה העוסקת בשבת - לפרשת ציצית - הוא שעל ידי הציצית יזכרו את השבת ושאף המצוות.

אלא שצריך באור למה הפתוח פרט את השבת יותר משאר המצוות - לענין מצות ציצית.

ולש לומר, משום שמצאנו שציצית בבחינת שבת, וכמו שאמר (זהר - חלק ג' דף ט, ט):

פתח רבי גהוראי בפרשת ציצית ודרש, ונעשו להם ציצת על כפני בגדיהם לדרתם וגו'. מה הטעם שאין פתוח לדרתם חסר, וגבי שבת לדרתם חסר, שפתוח לעשות את השבת לדרתם.

ומתקרים חו"ל ש"לדרתם" מלשון "לדרתם": בציצית - שיהא מתעשר בציצית ויוצא בו לפתח דירתו. בשבת - דירתם של ישראל צריכה להיות בגר דולק ושלטון ערוף ומשה מצעת ודירתו מתקנת, כדירת חסד לקבל בו הפלה. ומי היא? השבת היא פלה".

ורואים שיש קשר מיוחד בין מצות שבת למצות ציצית - והוא מבאר על פי דברי הזהר הקדוש (פתח כה, ט), ש'ד' חוטי הציצית פגגד ד' רגלי המרכבה: ג' חוטי לבן - פגגד ג' אבות, שמדתם תורה עבודה וגמילות חסדים. חוט תכלת - פגגד דוד, שמדתו תקון השכינה וגופה ארץ ישראל.

מתורתו של הרמב"ן

מעלות 'ארץ ישראל' – שזמנו במצנת התכלת

וכן ארץ ישראל גוף השכינה – היא תכלית כל התורה והמצוות, שכל תכליתם להוריד את האורות שבכל העולמות שבעל השכינה – כדי לבנות על ידם את השכינה, וגופה בית המקדש וארץ ישראל.

וכמו שכתוב (פסלס ה, ט): "ויתרון ארץ בכל הוא, מלך לשדה נעבד". 'מלך' – זה הקב"ה, 'ה' 'שדה' – זו השכינה (וזה"ש מי שדה, חכנ), וגופה ארץ ישראל.

כלומר, הגדרת כל עבודת התורה והמצוות – הוא "זריעת שדה המלך", שזורעים את אורות קוב"ה לתוך השכינה, כדי שהיא תוציא פרותיה (כמה"ל "אלכי פמיוס" עמוד ל"ז).

ובמקביל לזה הוא גם פן בארץ ישראל המתחננה, שהיא גוף השכינה, וכמו שכתב הגר"א בבאורו לשיר השירים (א, ג, פ"ג ט):

..אבל בני ישראל שמקבלים מן הארץ, והארץ לית לה מנרמה כלום, רק בשזורעין לתוכה אז נותנת, ולכן אנו צריכים למצות.

וזהו שאומרת התורה בכנת תכלית כל המצוות – "כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות – למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשיתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם" (דברים ה, א). וע"ע דברים ה, א; ה, ב; ה, ג; ה, ד; ה, ה; ה, ו; ה, ז; ה, ח; ה, ט; ה, י; ה, יא; ה, יב; ה, יג; ה, יד; ה, טו; ה, טז; ה, יז; ה, יח; ה, יט; ה, כ; ה, כא; ה, כב; ה, כג; ה, כד; ה, כה; ה, כו; ה, כז; ה, כח; ה, כט; ה, ל; ה, ל"א.

בשפתוב "למען", זה בא ללמד שהוא תכלית ועקר המצוה (כ"ח אור"ח תכ"ח). וע"ע ג'ליון 37 ב"שאלת נחלה". ואם פן מזה שהתורה דברה על שמירת כל המצוות, ועל כלם היא פתחה "למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשיתם את הארץ", למדנו, שפתחית ועקר כל המצוות כלם – הוא בכדי שנגמל ונמשן את ארץ ישראל ונשמתה השכינה. וזהו שאמרנו ח"ל (זה"ש וישלח דף טעו, ט):

ולכן נתן להם תורת אמת, לזכות בה ולדעת דרכי הקדוש ברוך הוא – כדי שירשו ארץ הקדושה, שכל מי שזוכה בארץ הקדושה הזו, יש לו חלק לעולם הבא, כמו שצאמר (ס"ס ט) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

וכתב המשגיח הגה"צ ר' ירחם ממיר: "כי היא (ה' ארץ) – תכלית כל התורה" (דעת תורה – פלאש"ט ח"ב עמ' א) – "שסוד הארץ הוא השלמות הכי גדולה... ותורה אינה עוד אלא הננה לארץ ישראל" (דעת תורה ונמשן ח"ב עמ' לו).

והיא כסאו של הקדוש ברוך הוא

השכינה נקראת כסא הכבוד, וכמו שכתב רמ"ד נואלי (פלאש"ט ח"ב, תה"ל): "כי המלכות [-השכינה] עצמה נקראת 'כסא כבוד' – בהיותה פסא לכל הכבוד של האורות העליונים".

וכן ארץ ישראל גוף השכינה – נקראת כסא הכבוד, וכמו שכתוב (תקומה ג, יז) "בצעת היתה יקראו לירושלם כסא ה'".

והיא אבן הקרה

השכינה נקראת "אבן", וכמבאר ברע"א מהימנא (זה"ש פסלס דף כ"ג, ט): השכינה נקראת ארץ של הקדוש ברוך הוא... ומשום זה אסור לתרש בארץ ולעשות בה גמות [בשבת], שנעשה כאלו עשה פגם בארץ הקדושה, שהיא שכינה.

ואסור להשתמש בפלים של הארץ בשבת, ואפילו לטלטל אבן... שיהיה מנוחה להם בזכות השכינה שנקראת אבן, שכתוב בה (פלאש"ט פ"ח) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, ועליה נצאמר (ס"ס מט, כז) משם רעה אבן ישראל. (תקומה ג, ט) על אבן אחת שבועה עינים. (פסלס ח"ב, כז) אבן מאסו הבונים.

וכן בארץ ישראל גוף השכינה. המרפז והמשפית של ארץ ישראל – הוא "אבן השתייה" שבבית המקדש. וכמו שאמרנו בזהר פרשת נח (דף ע"ב עמוד א):

פתח רבי יהודה ואמר, (פלאש"ט כ"ח, כז) 'והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים' – זוהי אבן השתייה שמשם נשתל העולם ועליה נבנה בית המקדש. שכל ארץ ישראל התקפלה תחתיו, ואותה אבן תחתיו היתה. פתח ואמר: 'אני בצדק אצוה פניו אשבעה בהקצין תמונתו' (פסלס יז) – דוד המלך. התביבות והדבקות שלו היתה באבן הזאת, ועליה אמר (ס"ס ק"ח) 'אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה'. וכשרצה להסתפל במראה כבוד רבונו, נטל אבן זו בידו בתחלה, ואחר כך נכנס.

משום שכל מי שרוצה להתראות לפני רבונו, לא נכנס אלא עם אבן זאת, שפתוב (תקומה יז) בזאת נבא אהרן אל הקדש. ודוד משבח עצמו ואומר, אני בצדק אצוה פניו. וכל השתדלותו של דוד להתראות באבן זאת פראוי כלפי מעלה.

והיא גם התקמה

וכמו שכתב הגר"א ביה"א אור (פלאש"ט ט"ו, ט) "כשבקש 'נארא אה' בקש לדע כל ענינה, שהוא ענין גדול כמו דיעת התורה, שאבוליה וכל ענינה הן עניני תורה בת מלך פנימה".

במאמר על הפרשה נתבאר שתכלת כנגד השכינה וגופה ארץ ישראל, והבאנו את דברי הרמב"ן (פלאש"ט – פלאש"ט ל"ח) שמה שכתוב "וראתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'", הולך על חוט התכלת – שהוא כנגד השכינה, ולכן על ידי ראיתו זוכרים את כל המצוות.

ונבא לראות את דברי הרמב"ן:

חוט התכלת – רומז למדה הפוללת הכל, שהיא 'בכל', והיא תכלית הכל, ולכן אמר 'וזכרתם את כל מצות ה' – שהיא מצות השם. וזהו שאמרנו ומנוח מה, ט): 'דאמר רבי מאיר, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעוניו, מפני שתכלת דומה לים, והים דומה לרקיע, והרקיע דומה לכסא הכבוד' וכו'. והדמיון בשם. גם הגון תכלית המראות, כי ברחוקם יראו כלם כגון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת. ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה בפסוק 'ויתרון ארץ בכל הוא' (פסלס ה, ט), ומאי ניהי? ארץ דנתצבה מפנה שמים, והיא כסאו של הקדוש ברוך הוא, והיא אבן קרה, והיא גם התקמה. וכנגדה תכלת בטלית ציצית.

נשוב ונראה קטע אחר קטע מדברי הרמב"ן ה"ל – כל קטע כפותרת בפני עצמה, כפי שפסיק לנו הגליון. ונראה איד הדברים הולכים על השכינה, ועל ארץ ישראל הנקראת "גוף השכינה".

חוט התכלת – רומז למדה הפוללת הכל, שהיא 'בכל'

פנתנו למה שכתוב "ואברהם זמן בא בימים וה' ברח את אברהם בכל" (פלאש"ט כ"ה, ט). וכפי שבאר שם הרמב"ן:

ולרבותינו בזה ענין נפלא. אמרו (כ"ב ט"ו, ט) 'וה' ברח את אברהם בכל.. אחרים אומרים בת היתה לו ו'בכל' שמה... כי 'בכל' תרמו על ענין גדול, והוא שיש להקדוש ברוך הוא מדה תקרא 'כל', מפני שהיא יסוד הכל, ובה נצאמר (שע"ש מד כ"ה) 'אנכי ה' עשה כל'.

כלומר, האור המשפע מקוב"ה נקרא "כל", כי הוא כולל את כל הטוב. וממשיך שם הרמב"ן:

ומדה אחרת תקרא 'בת' – נאצלת ממנה, ובה הוא מנהיג את הכל.. והיא שנקראת כלה בספר שיר השירים, בעבור שהיא פלולה מן הכל, והיא שחכמים מכנים שמה פנסת ישראל במקומות רבים בעבור שהיא פנסת הכל.

כלומר, השכינה וגופה ארץ ישראל – נקראת "בת" לקוב"ה, מפני שהיא משפיע עליה את שפעו הנקרא "כל", ועל שמו היא נקראת "כלה" – שכלולה מן הכל (וע"ע תה"י זכר תכ"א, דף נ"ה, ט).

וממשיך שם הרמב"ן:

ולכך אמרו אחרים: כי אין הברכה הזאת שנתברך "בכל" – רומזת על שהוליד בת משרה אשתו, או שלא הוליד, אבל היא רומזת ענין גדול, שברך אותו במדה שהיא בתוך מדת הכל, ולכן תקרא גם היא "כל", כלשון כי שמי בקרבן (שמות כ"ג, כ"א). והנה הוא מברך בשמים ובארץ, ולכך אמר בה' אלהי השמים ואלהי הארץ.

ומקורו מפרש במה שאמרנו (זה"ש תה"י דף ל"ד, ט"ז):

אמר רבי יהודה, מהו מכל? הוא שכינתו של מקום, דהא תנינו, אמר רבי ברכיה, מאי דכתיב (פלאש"ט כ"ה, ט) 'וה' ברח את אברהם בכל' – שהשרה שכינתו עמו.

וכן בארץ ישראל, כתוב 'לא תחסר כל בה' (דברים ט"ז). ובאר רמ"ד נואלי (תקומה, עמוד ל"ח):

"לא תחסר כל בה", דהינו היסוד הקדוש 'קוב"ה' שמתקשר תמיד עמה, כמו שמתקשר למעלה בארץ העליונה שהיא נשמתה של ארץ ישראל.

ועוד אמרו, שארץ ישראל היא המקום שדרכו משפע כל השפעת טובו של הקב"ה. וכדאיתא בזהר לך לך (פ"א, ט):

בספר דרבי יסא סבא: כתיב הקא 'ויצבר אברהם בארץ', וכתיב התם 'אני אעביר כל טובי'. והוא רמז לקדושה דארץ דאיתי מאמר עלאה פדקא תני.

כלומר, קדושת ארץ ישראל – היא "כל טובי" של הקדוש ברוך הוא. וכמו שכתב רמ"ד נואלי זיע"א (דברים, ב"א) משנה תורה ה, ז):

כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה. דהינו שכל הטוב העליון של הקדושה נמשך לתוכה. וכל צנורות התקדו מריקים ברבוי על הארץ ההיא. בגין דאיהי גופא דשכינתא ממש, פדאמרינו בכמה אחר.

והיא תכלית הכל

וכמו שאמרנו (זה"ש ט"ח, ט): 'מה זה תכלית? תכלית הכל' – משום שהשכינה היא תכלית כל העולמות שמעליה, שהם אמצעי כדי להשפיע עליה את אור קוב"ה ולבנותה בו.

מדברי רבותינו

הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, בעל ה"שפע חיים" מצאנז-קלויזנבורג זיע"א

לאחר תמונה זו, כלום יש עוד מקום לפקפוקים מהו המקום בו חייב יהודי שומר תורה ומצוות לבחור למושב לו? ("דגלנו" אדר תש"ך, מאמרו של ר' משה שיינפלד זצ"ל, מדברים שאמרו לו האדמו"ר מקלויזנבורג זצוק"ל).

"אם ברצונם להיות בטוחים שהילדים שלהם ישרו יהודים - ימהרו ויחישו 'לארוז את המזוודות' ולעלות ארצה..."

אחרי יריית אבן הפינה ("לקרית צאנז") - שאל אותו העתונאי ר' ניסן גורדון ז"ל מאמריקה, האם נכונה השמועה שבאותו מעמד חגיגי הכריז הרבי ש"בזמנים סוערים כבימינו, מכל כדור העולם - הפינה הבטוחה ביותר לאיש יהודי - היא בארץ ישראל?"

במענה נטל הרבי בידו "מדרש רבה" ופתח בפרשת ואתחנן (דברים פרשה ב', י"ד) והקריא באזני איש שיחיו את הפיסקא האומרת: "כל צרה שישארל ואומות העולם שותפין בהן - צרה, וכל צרה של ישראל עצמן - אינה צרה. דרש ר' יוחנן, כגון צרתן בשושן הבירה שלא היתה אלא לישראל, שנאמר 'אבל גדול ליהודים - מיד הצמיח להם הקב"ה ישועה. מנין? ליהודים היתה אורה ושמחה..."

"בארץ ישראל" - הוסיף והבהיר לו - "סובלים היהודים מכוז צרה שרק היהודים סובלים ממנה, ממילא אין לנו מה לפחד... כזו צרה עתידה להיעלם כאילו לא היתה... לא כן בשאר מדינות בחו"ל, שם יהודים ובני עממין יחדיו שרויים בפחד תמידי מפני יום המחר, מפצצת אטום, ומן הטילים הגרעיניים..."

"ובכן" - הוסיף ושאל העתונאי - "מה חושב הרבי לומר כעת בשבוע ליהודי אמריקה?"

"בכוונתי לומר להם, שאם ברצונם להיות בטוחים שהילדים שלהם ישרו יהודים - ימהרו ויחישו 'לארוז את המזוודות' ולעלות ארצה... אין עוד בכל העולם ארץ נפלאה כזאת..."

"והרי שומעים" - לא הירפה האישי - "בשורות לא כ"כ טובות ממצב היידישקייט השורר שמה?"

בתגובה לשאלה זו נתחייך הרבי ופניו קרנו. השיבו ברמז שקוף: **"כלום כשחטאו אדם וחיה בגן עדן - חדל הג'ע להיות גן עדן?!"** ("לפידי האש" - ח"ב עמוד תקכ"ט).

הרחיב גבולות הקדושה בארץ ישראל

"...עם כינון מדינת ישראל כשנפתחו שערי ארץ הקודש בא הגה"ק מקלויזנבורג זיע"א והקים את הקהלה הקדושה המפוארה קרית צאנז בנתניה עם מוסדות גדולים ומפוארים של תורה

וחסד לדוגמא ולמופת. הגדיל לעשות בהקמת בית החולים שנושא שם לניאדו. בית החולים הראשון היחיד לנתניה והסביבה, זכה בקרית צאנז ומפעליו לעשות מהפך לתורה ולחסידות.

גם בירושלים הקים שכונת קרית צאנז וזה היה עוד לפני מלחמת ששת הימים, כשירושלים היתה מחולקת, והוא הקים את קרית צאנז בירושלים על הגבול. שכונה לתפארת ("אביהם של ישראל" עמוד 49. מתוך כתבה מאת ר' מנחם פרוש זצ"ל).

"... כל השנים נשא עיניו לעיר הקודש ירושלים. באחד מקבצי האגרות הראשונות שהופיעו בשנת תשי"ח כלול מכתב העידוד ששיגר לביהח"נ "בית יעקב הישן" ששיגר בין כסא לעשור תשי"ט. "לכבוד אנשי היקרים המופלגים בתורה ויראה יקירי ירושלים וכו' וכו', חברותא קדישא בעיה"ק הי"ו..."

אין איפוא כל פלא כי לאחר יסוד קרית צאנז ע"י נתניה, נשא עיניו להרחבת גבולות הקדושה ולייסד קרית צאנז גם בירושלים. מאת ה' היתה זאת, שעלתה בידו לייסד את הקריה הנאמנה בעיר הקודש, המלאה וגדושה עשרות מוסדות תורה, ישיבות בתי מדרש ובתי חינוך קדושים, המקרינים מזהרם לקרובים ולרחוקים.

והשטח שנועד להקמת קרית צאנז גבל עם הכפרים הערבים שבאופק: נבי סמואל, ביר נבאלה, בית אכסה, שוועפט, בית חנינא, בידו, ועוד ועוד, מומחים צבאיים ציינו כי המקום הוא בבחינת "הבטן הרכה" של חזית ירושלים, רק הואדי [הוא תחילתו של נחל שורק הנמשך עד ליסודות] הפריד בינו לבין הכפרים העוינים.

בשעתו היה השטח בגבול הירדני ועד מלחמת ששת הימים היו הבתים הקיצוניים נתונים לסכנת חדירת מסתננים, וההשתכנות שם היתה בבחינת נכונות למסירות נפש" ("אביהם של ישראל" עמוד 74).

מה שיש לנו הוא מהקב"ה בכבודו ובעצמו - אשר נתן לנו את אר"י במתנה גמורה שאינה חוזרת לעולם

זאת הארץ מיד ה' ניתנה לנו, וברוך שומר הבטחתו לישראל שלא יכבה נרו של הישוב היהודי באר"י לעולם ועד, וזאת משום כך אשר ה"א נתן לך לשבטיך, ולא ע"י שליח, שכל דבר שבא ע"י שליח יכול להפסק, ודבר אלקינו יקום לעולם.

יהודים מאמינים בני מאמינים אין שמים לבם למה יאמרו הגויים, היהודים היושבים בערי ארה"ק לא יראו מרבנות עם אשר סביב שתו עליהם, כי "ונתן ה' לך לב רגז" - בבבל כתיב (נדרים כב.), אבל יהודי אר"י יודעים כי כשם שהתורה היא נצחית, כך קיום היהודים באר"י נצחי, ובטוחים בהבטחתו ית"ש.

איננו מבקשים מהגויים מאומה, מה שיש לנו הוא מהקב"ה בכבודו ובעצמו, בורא העולם, הנוטה שמים ויוסד ארץ, אשר ה"א נתן לך במתנה גמורה שאינה חוזרת לעולם, וכיון שכך תמיד ישבו בה בני"ב בשערך ("מנחת יהודה וירושלים", פרשת שופטים, עמוד רמד).

ושפטו את העם משפט צדק' - ויודיעו לכם שארץ ישראל שייכת לעם ישראל

וזה שמלמדת אותנו התורה ששופטים ושוטרים תתן לך, שיהיו מקרב אחיך הנבחרים, אשר ידעו את חוקי האלקים ואת תורותיו, משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, או אז תדע כי "בכל שערך אשר ה"א נתן לך" - שארץ ישראל שלך היא.

ואם חלילה תתן עליך שופט איש נכרי, או כזה אשר לא אחיך הוא בתורה ובמצוות - יפסוק וישפוט שאתו לך לשבת באר"י השייכת לערבים המסכנים אשר גרשו אותם מכאן, וצריך להחזיר את כל הערביים הללו ולא לנגוע בכל מה שלהם הוא, ואז לא נצטרך להמתין לבני ישמעאל שיאמרו כן, מאחר שהשופט הישראלי מזרע

ישראל יפסוק כן ביתר תוקף, והרי בוש הוא בשיבתו באר"י, והוא הוא שאומר על ישראל ליסטים אתם שכבשתם את הארץ, השופטים יודעי דת ודין תה"ק לא יעוותו המשפטים, ושפטו את העם אפי' את דלת העם, משפט צדק, והם אשר יגינו על העם באשר הם וידרשו טובתם.

בני מאמינים בני מאמינים יודעים היטב כי משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, וכאשר השי"ת ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, תהא אר"י שלנו כל זמן שהעולם קיים, ובני"ב ישבו באר"י כימי השמים על הארץ ("מנחת יהודה וירושלים" עמוד רנה - פרשת שופטים).

כח הקדושה של ארץ ישראל - התגברה על הסכנה

אני מוצא לנכון להביא לידיעתכם, כי נסיעתי ארץ היתה כרוכה בקשיים רבים, מחמת מחלתי אסרו עלי הרופאים לבוא עקב המאמץ הקשור בזה, אולם מחמת תשוקתי לארה"ק בכלל, ולקרית צאנז המעטירה במיוחד, נסעתי ובאתי ללא "ברכת פרידה" מהרופא. במכתב לרופאי הבהרתי לו, כי כעת אני נאלץ לא לשמוע בקולו. ובטוחני כי למרות ידיעותי הנרחבות במחלות לב, הוא לא לקח בחשבון את כח הקדושה של ארץ ישראל, ואני כיהודי מאמין בהקב"ה ובקדושת אר"י, ובשל חשיבות הנסיעה לטובת מוסדותינו הק' בארצנו, נסעתי ובס"ד הגעתי בשלום ("מנחת יהודה וירושלים", עמוד רסז).

ארץ ישראל המקום היחיד המתאים לשומרי תורה ומצוות

...היום נחרב כל העולם היהודי חורבן מוחלט, וארץ ישראל היא המקום היחיד, שיש בו מקצת מפלט לתורה, והעיקר שאין בו גויים. כל הנגעים המצויים בארץ ישראל, דהיינו המינים והמינות, הפרת התורה והמצוות - מצויים גם בחו"ל, אלא ששם יש עוד משהו נוסף, והם - הגויים. נמצא שהנאחז בנימוקים רוחניים כביכול בגולה, נאחז למעשה בגויים אשר שם.

בואו ונעשה את חשבונה של כנסת ישראל שבגולה בכלל ובארצות הברית בפרט... דרגא א', מחתן את בתו אצל רבי ריפורמי גלוי ראש, בסעודת החתונה מגישים מאכלי טריפה. דרגא ב', במדרגה גבוהה מהקודם - מחתן את בתו אצל רבי קונסרבטיבי, שלא רק שהוא בור ועם הארץ, אלא שעל פי התירו מגיעים המתפללים לבית תפילתו במכונית בשבת קודש. דרגא ג' במדרגה גבוהה מהקודם - המחתן אצל רב אורתודוקסי מודרני, גם רבנים אלה אין בחיצוניותם כל סימן היכר יהודי, גם בבית תפילתם אין מחיצה בין אנשים ונשים, והתפילות מועברות בשבת קודש דרך רמקול. דרגא ד' יהודי יותר נעלה, הנזקק אל רב מהדור הישן המגדל זקן ופיאות, עורך את סעודת החתונה בבית מלון העומד תחת פקוח רב זקן, אמנם בריכת שחיה מעורבת בו, ודא עקא שאותה טומאה אין סולדים ממנה המעולים שבין יהודי ארצות הברית (פרט לקבוצות המהגרים החדשים, החסידים).

... כיצד מתבטאת התמונה הזאת במספרים? כשני מליון רפורמים, כשני מליון קונסרבטיבים, כמליון אורתודוקסים מכל הסוגים, ורק מספר זעום של יהודים שלמים בתורתם ויראתם...